

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Алла Потапова

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ
Практикум

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Луцьк
2021

УДК 911.3:332.1(477)(072)

П 64

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 22 листопада 2021 р.).

Рецензенти:

Мольчак Ярослав Олександрович – доктор географічних наук, професор, професор екології та агрономії Луцького національного технічного університету

Міщенко Олена Віталіївна – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

П 64

Потапова А. Г. Економічний потенціал регіону: практикум. Навч. посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 73 с.

Посібник містить практичні завдання, тестування поточного і підсумкового рівня знань студентів, завдання та методичні рекомендації до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання для підготовки до іспиту, список літератури.

Рекомендовано студентам першого бакалаврського рівня вищої освіти, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, освітньо-професійної програми Географія.

УДК 911.3:332.1(477)(072)

© Потапова А. Г., 2021

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	5
Практична робота № 1. Об'єкт, предмет та методи дослідження економічного потенціалу регіону.....	5
Практична робота № 2. Складові елементи економічного потенціалу регіону та їх структура. Методика розрахунку.....	7
Практична робота № 3. Природно-ресурсний потенціал регіону.....	9
Практична робота № 4. Трудовий потенціал регіону.....	12
Практична робота № 5. Виробничий потенціал регіону.....	16
Практична робота № 6. Фінансовий потенціал регіону.....	18
Практична робота № 7. Інноваційний потенціал регіону.....	21
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	24
Практична робота № 8. Економічний потенціал Північно-Західного регіону...24	
Практична робота № 9. Економічний потенціал Карпатського регіону.....27	
Практична робота № 10. Економічний потенціал Подільського регіону.....30	
Практична робота № 11. Економічний потенціал Столичного регіону.....33	
Практична робота № 12. Економічний потенціал Центрального регіону.....36	
Практична робота № 13. Економічний потенціал Північно-Східного регіону...39	
Практична робота № 14. Економічний потенціал Придніпровського регіону...42	
Практична робота № 15. Економічний потенціал Донецького регіону.....45	
Практична робота № 16. Економічний потенціал Причорноморського регіону48	
Питання для підготовки до екзамену.....	51
Словник основних термінів (понять).....	53
Тестування поточного і підсумкового рівня знань студентів.....	62
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	70

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економічний потенціал регіону» розкриває чинники впливу на динаміку розвитку, зміни структури і територіальної організації національної економіки. Виявляє рівень розвитку і напрями трансформації господарства України в регіональному аспекті. Характеризує галузі спеціалізації та напрями вдосконалення структури господарства регіонів України.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є чинники, які впливають на динаміку розвитку, зміни структури і територіальної організації національної економіки. Вияв рівня розвитку і напрями трансформації господарства України в регіональному аспекті. Характеристика галузі спеціалізації та напрями вдосконалення структури господарства регіонів України.

Метою викладання навчальної дисципліни «Економічний потенціал регіону» є набуття студентами теоретичних і практичних знань про динаміку розвитку, зміни структури і територіальної організації економічних регіонів України. Важливим для курсу є виявлення рівнів розвитку і визначення економічного потенціалу регіонів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічний потенціал регіону» є ознайомлення з особливості територіальної організації економіки регіонів.

Під час вивчення курсу «Економічний потенціал регіону» студенти повинні знати та вміти: знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук; знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ; пояснювати особливості організації географічного простору; аналізувати географічний потенціал території; збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук; використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук; визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових; застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер; аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах; знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні; дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи дослідження економічного потенціалу регіонів України

Практична робота № 1

Тема: Об'єкт, предмет та методи дослідження економічного потенціалу регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження економічного потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суть економічного потенціалу регіону.
2. Об'єкт й предмет дослідження економічного потенціалу регіону.
3. Методи дослідження економічного потенціалу регіону.

II. Виконання практичних завдань:

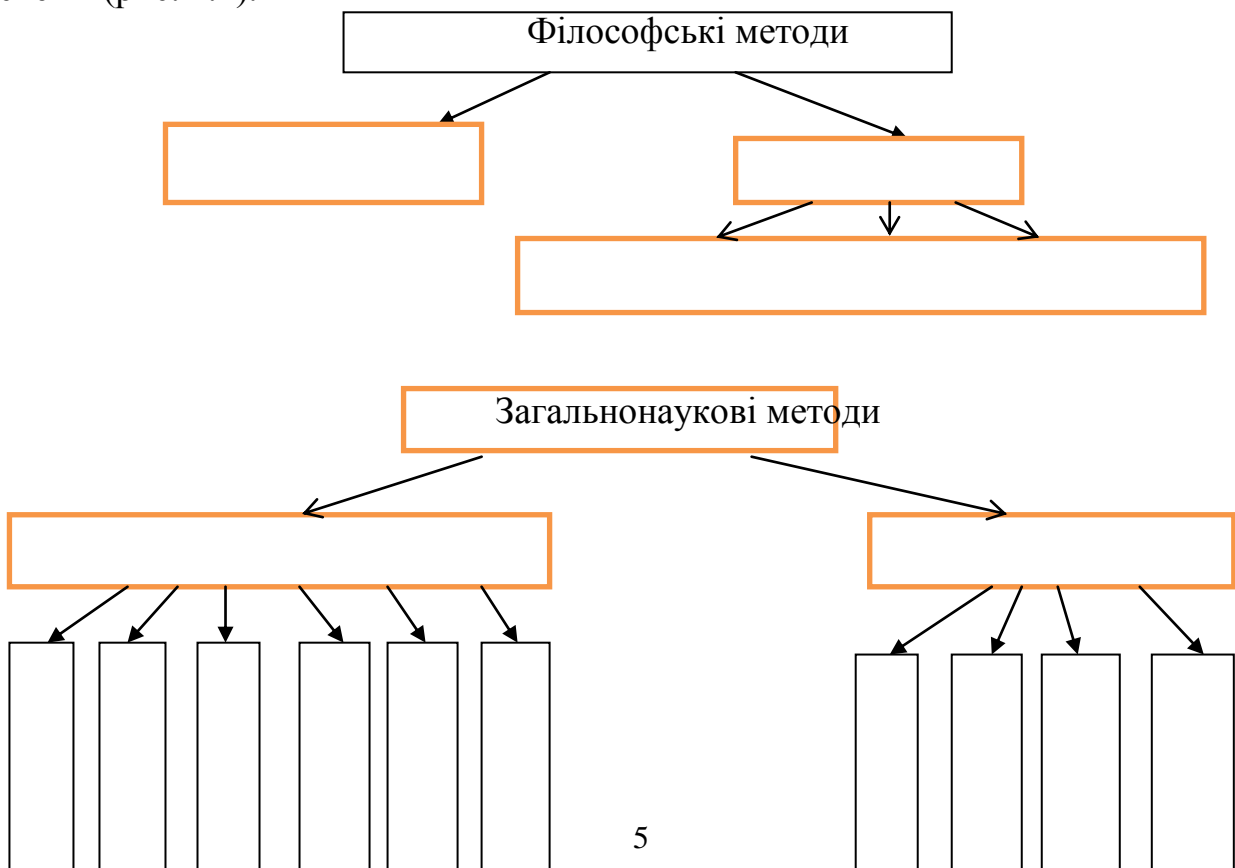
ЗАВДАННЯ № 1. Назвіть до яких негативних процесів призвели кризові явища в економіці України.

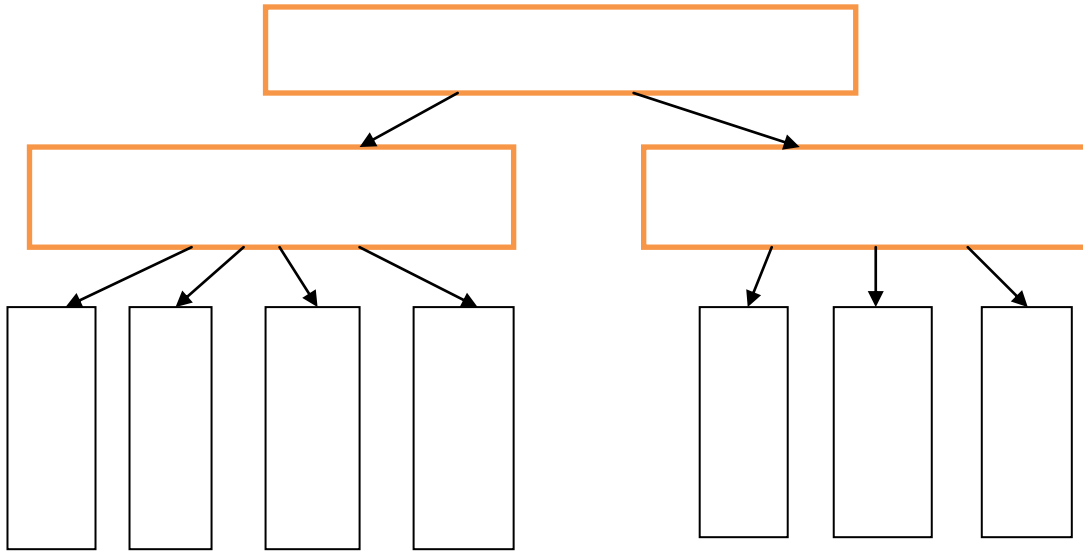

ЗАВДАННЯ № 2. Розкажіть, які методи використовують у процесі дослідження економічного потенціалу. Поясніть їх застосування та заповніть схеми (рис. 1.1).

Рис. 1.1. *Схеми методів*

ЗАВДАННЯ № 3. Перерахуйте чинники, від яких залежить економічний потенціал регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- економічний потенціал регіону;
- системний аналіз;
- загальнонаукові методи;
- міждисциплінарні методи;
- методи науки;
- регіональний аналіз;
- специфічні методи;
- методологія

Практична робота № 2

Тема: Складові елементи економічного потенціалу регіону та їх структура. **Методика розрахунку**

Мета: вивчення особливостей дослідження елементів економічного потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Складові елементи економічного потенціалу регіону та їх структура.
2. Економічні показники.
3. Методики оцінки економічного потенціалу регіону

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Назвіть основні елементи, які входять до структури економічного потенціалу регіону. Охарактеризуйте їх.

ЗАВДАННЯ № 2. Побудуйте діаграму валового внутрішнього продукту України з 2012 по 2020 роки (табл. 2.1). Розрахуйте різницю. Зробіть висновки.

Валовий внутрішній продукт України за 2012–2020 рр., млн. грн.*

Роки	Номінальний ВВП (в фактичних цінах)	Реальний ВВП (в цінах до попереднього року)	Різниця (реальний – номінальний)	
			грн.	%
2012	1408889	1304064		-7,4
2013	1454931	1410609		
2014	1566728	1365123		
2015	1979458	1430290		
2016	2383182	2034430		
2017	2982920	2445587		
2018	3558706	3083409		
2019	3974564	3675728		
2020	4194102	3818456		

*Складено до матеріалами Мінфін України

ЗАВДАННЯ № 3. Порівняйте методику розрахунку економічного потенціалу регіону за Б. М. Мочаловим, Д. В. Клиновим та Т. В. Пепою та О. М. Климахіною. В чому суть та недоліки цих підходів? Поясніть. (Джерело: конспект лекцій).

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- економічний потенціал регіону;
- оцінка економічного потенціалу регіону;
- трудовий потенціал;
- науковий потенціал;
- ВНП;
- виробничий потенціал;
- фінансовий потенціал;
- ВВП

Практична робота № 3

Тема: Природно-ресурсний потенціал регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження природно-ресурсного потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Природно-ресурсний потенціалу регіону, його суть та структура.
2. Оцінка природно-ресурсного потенціалу.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Назвіть основні елементи, які входять до структури природно-ресурсного потенціалу регіону. Охарактеризуйте їх.

ЗАВДАННЯ № 2. Побудуйте картосхему компонентної структури природно-ресурсного потенціалу України (табл. 3.1). Зробіть висновки.

Таблиця 3.1

**Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу України,
%***

Регіон, область	Сумарний потенціал, %	Потенціал ресурсів, %					
		мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних
Донецький регіон	21,0	73,1	5,7	15,6	0,6	0,2	4,8
Донецька	12,2	72,8	4,8	16,8	0,4	0,1	5,1
Луганська	8,8	73,8	6,8	13,8	0,8	0,2	4,6
Придніпровський регіон	14,8	56,1	8,8	28,8	0,4	0,4	5,5
Дніпропетровська	10,9	68,9	4,8	21,3	0,3	0,4	4,3
Запорізька	3,9	20,4	20,1	49,7	0,7	0,7	8,4
Північно-Східний регіон	10,5	10,5	12,4	61,9	4,5	0,9	9,8
Полтавська	3,5	11,5	11,0	68,1	2,9	1,1	5,4
Сумська	2,7	3,4	15,9	65,3	7,6	1,1	6,7
Харківська	4,3	14,2	11,4	54,6	3,9	0,6	15,3
Столичний регіон	10,5	6,7	13,6	59,8	7,39	0,7	11,3
Житомирська	2,9	5,5	15,9	59,8	12,6	0,7	5,5
Київська	4,0	3,8	12,3	59,5	5,5	0,5	18,4
Чернігівська	3,6	10,8	12,9	59,1	6,7	1,0	9,5
Центральний регіон	6,0	8,3	12,3	69,2	3,1	0,8	6,5
Кіровоградська	3,0	10,8	11,9	70,3	1,6	0,6	4,8
Черкаська	3,0	5,8	12,7	67,7	4,6	0,9	8,3
Причорноморський регіон	15,5	5,1	18,7	57,4	1,3	0,6	16,9
АРК	6,0	10,0	19,3	39,0	1,8	0,3	29,6
Миколаївська	2,9	2,8	23,2	66,7	0,5	1,0	5,9
Одеська	3,7	1,8	11,1	71,8	1,3	0,5	13,5
Херсонська	2,9	1,6	22,7	67,1	1,0	1,2	6,4
Подільський регіон	8,4	2,3	11,9	76,0	3,9	0,4	5,5
Вінницька	3,6	2,1	9,7	79,1	3,5	0,5	5,1
Тернопільська	2,1	1,2	13,6	75,0	4,7	0,5	5,3
Хмельницька	2,7	3,5	13,8	72,6	3,8	0,4	5,9
Північно-Західний регіон	3,5	3,0	17,2	55,1	16,2	0,6	7,9
Волинська	1,7	1,0	18,0	55,2	16,2	0,4	9,2
Рівненська	1,8	5,0	16,4	55,0	16,1	0,7	6,8
Карпатський регіон	9,8	12,2	26,8	28,3	14,4	0,1	18,2
Закарпатська	2,5	3,0	31,5	19,4	17,4	0,1	28,6
Івано-Франківська	2,2	7,5	33,3	24,1	17,6	0,1	17,4
Львівська	3,8	22,5	22,7	29,2	11,1	0,2	14,3
Чернівецька	1,3	5,2	18,3	50,0	12,6	0,2	13,7
УКРАЇНА	100,00	28,3	13,1	44,4	4,2	0,5	9,5

*Складено за матеріалами Руденка В. П.

ЗАВДАННЯ № 3. Використовуючи індекс інфляції (табл. 3.2.), розрахувати інтегральний природно-ресурсний потенціал регіонів України на 2021 рік. Дані записати у таблицю 3.3. Зробити висновки.

Таблиця 3.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 3.3

**Природно-ресурсний потенціал економічних районів України
(у цінах 2004–2008 рр.)***

Економічні райони	Величина потенціалу, млрд. грн.							2021 р., млрд. грн.
	мінерального	водного	земельного	лісового	фауністичного	природно-рекреаційного	інтегрального	
Донецький	41,532	3,206	8,829	0,346	0,086	2,743	56,742	
Придніпровський	22,404	3,518	11,514	0,170	0,175	2,159	39,940	
Північно-Східний	2,964	3,514	17,492	1,277	0,257	2,766	28,270	
Столичний	1,899	3,848	16,930	2,245	0,201	3,360	28,483	
Центральний	1,358	2,000	11,238	0,501	0,123	1,063	15,282	
Причорноморський	2,139	7,831	23,990	0,531	0,262	7,068	41,821	
Подільський	0,524	2,701	17,166	0,882	0,081	1,234	22,589	
Північно-Західний	0,281	1,604	5,132	1,508	0,054	0,736	9,315	
Карпатський	3,123	7,052	7,441	3,789	0,039	4,878	26,322	
УКРАЇНА	76,224	35,274	119,832	11,249	1,278	26,007	269,764	

*Складено за матеріалами Руденка В. П.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- природно-ресурсний потенціал;
- водні ресурси;
- мінерально-сировинні ресурси;
- рекреаційні території;
- земельні ресурси;
- лісові ресурси;
- фауністичні ресурси;
- мінеральні води;

– лікувальні грязі;

– екологічний потенціал.

Практична робота № 4

Тема: Трудовий потенціал регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження трудового потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Поняття «трудовий потенціал», його дослідження та структура.
2. Підходи дослідження трудового потенціалу.
3. Оцінка трудового потенціалу.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Розрахувати інтегральний індекс трудового потенціалу регіонів України. Розрахунки занести в таблицю 4.1.

Вибрати локальні показники, що є складовими частинами комплексної оцінки трудового потенціалу регіону, яка може бути представлена у вигляді інтегрального індексу.

Процедура розрахунку інтегрального індексу оцінки трудового потенціалу (ТП) регіону включає наступні етапи.

Етап 1. Розробка та наукове обґрунтування системи локальних показників, що характеризують ТП регіону за кількісною та якісною ознаками, до складу яких увійшли: чисельність працездатного населення; економічне активне населення працездатного віку; зайнятість працездатного населення; показники відтворення населення: природний приріст населення; міграційний приріст населення; рівень освіти; охопту підготуванням кваліфікованих працівників, рівень та охорони здоров'я.

Етап 2. Розрахунок індексу ТП регіону здійснюється на основі формування об'єктивної бази даних для: локальних оціночних показників стану трудових ресурсів регіону з урахуванням аналогічних показників регіонів країни.

Етап 3. Кожен з локальних показників переводиться в шкалу від 0 до 1 (формулу надано з методу обчислення індексу людського розвитку):

$$I_i = \frac{C_i - C_{min}}{C_{max} - C_{min}}$$

$$I_i = \frac{Y_i - Y_{min}}{Y_{max} - Y_{min}}$$

де C_i – працездатне населення i -го регіону;

$Ч_{max}$, $Ч_{min}$ – найбільше і найменше значення працездатного населення регіонів країни;

U_i – величини i -х локальних показників трудового потенціалу i -го регіону;

U_{max} , U_{min} – найбільше і найменше значення локальних показників трудового потенціалу регіонів країни;

I_i – коефіцієнти трансформації локальних показників трудового потенціалу регіону, що дозволяють перевести локальні показники, представлені в різних одиницях виміру, в шкалу від 0 до 1 та характеризують міру відмінності локальних показників одного регіону від інших регіонів країни, у тому числі: I_n – коефіцієнт трансформації працездатного населення; I_{ea} – економічно активного працездатного населення; I_z – зайнятості працездатного населення; I_{nn} – природного приросту населення регіону; I_{mn} – міграційного приросту населення регіону; I_o – рівня освіти; I_{kv} – охопту населення професійною підготовкою; $I_{zd}(o)$ – коефіцієнт трансформації рівня та охорони здоров'я населення.

Група показників здоров'я характеризується системою показників, до яких відносяться показники рівня здоров'я та його охорона. До складу показників, що характеризують рівень здоров'я, входять: середня тривалість життя населення, коефіцієнт дитячої смертності, кількість померлих, сукупна кількість уперше в житті зареєстрованих випадків захворювань. До показників, що характеризують рівень охорони та забезпечення здоров'я, відносяться: забезпеченість медичними кадрами (кількість лікарів усіх спеціальностей і середнього медичного персоналу); забезпеченість закладами охорони здоров'я (кількість лікарень з врахуванням кількості лікарняних ліжок, кількість амбулаторно-поліклінічних закладів та їх ємкість). Вказані показники визначаються у відносному вимірюванні до чисельності працездатного населення регіону, його жителів, новонароджених відповідно. Після цього визначаються трансформовані значення локальних показників здоров'я та його охорони, а також комплексний показник здоров'я аналогічно до показника трудового потенціалу регіону

Етап 4. На основі коефіцієнтів трансформації локальних показників (або їх груп) трудового потенціалу регіону (I_i) розраховується інтегральний індекс ТП регіону (як середнє арифметичне значення локальних показників) за формулою:

$$I_{min} = \frac{\sum_1^n I_i}{n}$$

де n – кількість локальних показників, значення яких представлені коефіцієнтами – I_i .

Етап 5. Залежно від значень інтегральних індексів оцінки ТП регіону визначається рейтинг регіонів і здійснюється їх типологізація. У типологіях регіону з врахуванням значення індексів ТП регіони групуються в два кластери: I-й кластер – вище середнього рівня трудового потенціалу, II-й кластер – нижче середнього рівня трудового потенціалу регіонів України.

Таблиця 4.1

**Визначення інтегрального індексу ТП регіонів України
(за даними 2019 р.)**

Регіони	Працевдатне населення, тис. осіб		Економічно активне працевдатне населення, тис. осіб		Зайнятість працевдатного населення, тис. осіб		Природний приріст населення, осіб на 1 тис. жителів		Міграційний приріст населення, тис. осіб		Рівень освіти населення, %		Охоплення населення проф. підготовкою, %		Рівень здоров'я населення, %	Індекс ТП регіону
	<i>Чп</i>	<i>Іп</i>	<i>Уеа</i>	<i>Іеа</i>	<i>Уз</i>	<i>Із</i>	<i>Упп</i>	<i>Іпп</i>	<i>Умп</i>	<i>Імп</i>	<i>Уо</i>	<i>Іо</i>	<i>Укв</i>	<i>Ікв</i>	<i>Ізд(о)</i>	<i>Імп</i>
Вінницька	706,0		730,8		662,1		-7,9		-2,7		19,0		21,2		14,9	
Волинська	416,6		426,2		381,0		-2,8		-0,9		16,4		26,9		19,4	
Дніпропетровська	1490,6		1538,3		1419,6		-8,9		-1,4		25,1		18,6		7,1	
Донецька	837,1		869,0		751,5		...		-7,7		19,6		24,3		6,0	
Житомирська	556,4		579,7		524,2		-8,5		-1,7		17,1		25,7		8,5	
Закарпатська	544,3		560,5		509,6		-2,0		-0,5		9,0		11,9		7,0	
Запорізька	785,2		822,7		745,2		-9,6		-2,2		23,2		20,8		6,4	
Ів.-Франківська	583,9		626,2		581,6		-4,0		0,3		18,0		20,7		8,6	
Київська	803,1		820,9		772,5		-8,1		27,3		24,8		23,5		7,7	
Кіровоградська	416,8		432,2		384,9		-9,6		-3,3		22,7		26,9		4,6	
Луганська	336,0		356,6		308,3		...		-4,9		20,5		30,9		12,8	
Львівська	1122,5		1154,6		1079,5		-4,3		1,1		25,9		28,4		5,1	
Миколаївська	531,5		551,3		500,2		-8,1		-2,1		17,7		26,1		8,1	
Одеська	1051,5		1088,5		1024,4		-5,1		9,1		24,0		18,4		12,2	
Полтавська	641,5		663,0		592,8		-9,9		0,4		23,9		23,7		11,8	
Рівненська	497,2		534,3		490,3		-1,6		-2,5		17,4		24,7		18,4	
Сумська	505,8		533,0		491,8		-10,2		-2,3		23,1		25,8		9,1	
Тернопільська	450,6		465,1		418,8		-6,6		-0,3		16,5		31,6		15,5	
Харківська	1285,1		1333,2		1266,0		-8,4		5,4		24,3		25,0		9,2	
Херсонська	494,4		504,6		456,1		-7,4		-2,1		19,5		23,4		14,6	
Хмельницька	548,9		582,9		537,1		-7,5		-0,5		20,5		25,8		19,1	
Черкаська	568,0		580,6		532,3		-10,0		-2,1		18,5		25,9		10,8	
Чернігівська	466,0		487,0		437,7		-12,5		-2,0		19,4		27,5		6,1	
Чернівецька	373,9		436,0		406,7		-3,1		0,05		15,0		20,6		4,7	

ЗАВДАННЯ № 2. Визначити інтегральний індекс ТП регіонів України, що є інструментом для міжрегіонального і внутрішньорегіонального порівняння з врахуванням його загального рівня і відповідних локальних показників різних регіонів. Заповнити таблицю 4.2. Зробити висновки.

Таблиця 4.2

**Типологізація та рейтинг регіонів України за
інтегральним індексом ТП
(за даними 2020 р.)**

Типології регіонів (кластери)	Регіони	Індекс ТП регіону <i>I_{mp}</i>	Рейтинг регіону
1-й Кластер			1
			2
			3
			4
			5
			6
			7
			8
			9
			10
			11
			12
			13
2-й Кластер			14
			15
			16
			17
			18
			19
			20
			21
			22
			23
			24

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- трудовий потенціал;
- інтегральний індекс.

Практична робота № 5

Тема: Виробничий потенціал регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження виробничого потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Поняття «виробничий потенціал», його дослідження та структура.
2. Оцінка виробничого потенціалу.
3. Оцінка виробничих факторів розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Проведіть характеристику виробничого потенціалу регіонів України (таблиця 5.1). Зробіть висновки.

Таблиця 5.1

Валовий регіональний продукт у фактичних цінах, млн. грн.

Регіон	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	1988544	2385367	2981227	3560302	3977198
АРК	...	...	...	...	...
Вінницька	59871	74411	92288	111489	129097
Волинська	31688	35744	51919	60445	75620
Дніпропетровська	215206	244478	313527	369356	390342
Донецька	115012	137500	165932	192161	204893
Житомирська	38425	47919	61424	77103	85267
Закарпатська	28952	32390	43037	52445	61325
Запорізька	89061	104323	130187	147043	155158
Івано-Франківська	45854	51404	63809	78439	86679
Київська	104030	128638	156829	198142	218647
Кіровоградська	38447	46021	52978	64417	73066
Луганська	23849	31356	30265	35204	40291
Львівська	94690	114842	147308	177233	214400
Миколаївська	48195	57815	69299	79903	92427
Одеська	99761	119800	149392	173224	197153
Полтавська	95867	116272	150543	174089	187289
Рівненська	35252	39469	48796	56835	67363
Сумська	41567	46287	56473	68476	75827
Тернопільська	26656	31072	40715	49127	57140
Харківська	59871	74411	92288	111489	129097
Херсонська	32215	38743	47819	55152	61939
Хмельницька	41088	48859	63808	75638	83006
Черкаська	50843	59412	73073	93287	103466
Чернівецька	18506	21239	28579	33905	41660
Чернігівська	36966	43362	56611	70611	77981

ЗАВДАННЯ № 2. Проведіть ранжирування інвестиційної привабливості регіонів України (табл. 5.2). Результати проведеної роботи зобразіть на картосхемі. Розрахунок індексу ВП регіону здійснюється на основі формули (пр. р. № 4, етап 3).

Таблиця 5.2

**Ранжирування інвестиційної привабливості регіонів України
(за даними 2020 р.)**

Типології регіонів (кластери)	Регіони	Індекс ВП регіону <i>I_{вп}</i>	Рейтинг регіону
1-й Кластер			1
			2
			3
			4
			5
			6
			7
			8
			9
			10
			11
			12
			13
2-й Кластер			14
			15
			16
			17
			18
			19
			20
			21
			22
			23
			24

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- виробничий потенціал потенціал;   – інтегральний індекс.

Практична робота № 6

Тема: Фінансовий потенціал регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження фінансового потенціалу регіону. Розвинути практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Поняття «фінансовий потенціал», його дослідження та структура.
2. Проблеми формування фінансових ресурсів суб'єктів регіону.
3. Оцінка фінансового потенціалу регіону.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Обґрунтуйте підходи, які використовуються при визначенні фінансового потенціалу (джерело: конспект лекції).

ЗАВДАННЯ № 2. Назвіть сучасні проблеми формування фінансових ресурсів суб'єктів регіону.

ЗАВДАННЯ № 3. Проаналізуйте показники інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування (табл. 6.1). Побудуйте картосхему.

Таблиця 6.1

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за регіонами у 2020 році, %*

Регіони	Обсяг капітальних інвестицій за видами економічної діяльності															
	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Промисловість	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Тимчасове розміщування й організація харчування	Інформація та телекомунікації	Фінансова та страхова діяльність	Операції з нерухомим майном	Професійна, наукова та технічна діяльність	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	Освіта	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	Надання інших видів послуг
Україна	10,0	35,5	7,8	8,2	6,9	0,4	4,4	2,4	3,9	2,3	1,7	12,3	0,7	2,9	0,5	0,1
Вінницька	2,0	36,3	11,0	4,3	3,3	0,0	1,1	к/с	0,5	1,9	1,0	13,3	0,8	4,3	0,1	к/с
Волинська	10,7	38,6	16,1	5,4	3,6	0,1	0,1	-	2,2	0,1	0,7	16,7	0,3	5,2	0,1	0,1
Дніпропетровська	4,6	55,8	1,8	12,3	3,1	0,2	0,1	0,6	5,4	0,2	1,1	12,4	0,4	1,7	0,1	0,1
Донецька	5,6	59,0	1,7	2,5	2,9	0,1	5,5	к/с	0,1	4,0	0,4	15,0	0,3	2,8	0,1	к/с
Житомирська	21,5	29,8	5,1	4,0	3,4	к/с	0,1	к/с	0,3	0,1	0,1	30,3	0,9	4,2	0,0	0,1
Закарпатська	2,8	34,7	22,3	4,1	3,4	0,2	0,2	к/с	0,9	0,1	к/с	18,0	3,8	8,2	0,0	0,3
Запорізька	13,9	51,5	1,5	2,0	4,3	0,7	0,6	0,1	0,9	2,3	0,4	16,6	1,1	4,1	0,0	0,0
Ів.-Франківська	9,6	34,5	15,3	2,6	5,1	0,2	0,4	0,0	4,6	0,2	0,6	18,1	1,8	6,6	0,1	0,3
Київська	16,1	36,3	21,5	10,2	3,4	0,1	0,1	к/с	2,2	0,3	1,7	6,3	0,2	1,3	0,1	к/с
Кіровоградська	43,7	24,4	1,8	5,8	4,6	0,0	0,1	к/с	1,4	0,3	0,1	13,0	0,3	4,3	0,1	к/с
Луганська	33,8	20,3	1,2	2,7	2,0	к/с	0,1	-	0,0	1,6	0,3	25,7	2,0	10,2	0,2	к/с
Львівська	4,3	34,7	16,3	7,6	6,2	0,8	0,9	1,7	4,0	1,1	1,9	15,1	1,3	3,1	0,7	0,4
Миколаївська	6,5	23,9	1,7	16,7	5,7	0,0	0,2	к/с	0,4	1,0	4,2	26,1	0,6	2,9	0,1	к/с
Одеська	5,0	19,2	12,7	3,6	20,0	1,5	1,6	1,5	3,3	1,4	7,6	14,8	1,8	5,9	0,1	0,1
Полтавська	14,8	42,9	3,3	1,4	3,7	0,1	0,2	0,1	1,6	0,3	0,9	27,6	0,4	2,5	0,1	0,0
Рівненська	19,3	28,8	15,3	4,3	6,9	0,0	0,0	к/с	0,6	0,1	0,2	18,4	0,9	4,4	0,2	к/с
Сумська	35,1	30,6	6,8	2,4	2,1	0,0	0,2	к/с	1,0	0,8	0,2	15,6	1,1	4,0	0,0	к/с
Тернопільська	31,3	25,0	20,1	6,3	1,5	0,1	0,4	к/с	0,6	3,1	0,4	6,0	0,9	4,1	0,3	к/с
Харківська	12,3	29,2	13,9	5,6	4,4	0,1	0,8	1,5	5,8	1,1	1,5	15,8	1,8	4,0	2,2	0,1
Херсонська	27,6	44,3	2,3	2,3	1,7	0,1	0,1	к/с	0,4	0,2	1,0	13,6	0,8	4,9	0,3	к/с
Хмельницька	25,1	21,0	8,8	2,7	3,3	0,0	0,1	к/с	12,0	0,4	0,5	20,9	0,7	4,4	0,1	к/с
Черкаська	34,2	20,3	8,0	5,4	0,8	0,1	0,1	к/с	1,0	0,6	0,4	21,9	0,7	5,8	0,8	к/с
Чернівецька	5,5	20,6	23,4	3,4	1,6	0,0	0,4	к/с	1,5	0,2	к/с	33,6	0,8	8,9	0,1	к/с
Чернігівська	45,0	21,2	5,6	1,5	2,0	0,1	0,0	0,3	0,9	0,2	0,5	16,0	0,7	5,8	0,1	0,0

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- фінансовий потенціал;
- бюджетний потенціал;
- цінні папери;
- неподаткові надходження;
- інтегральний індекс;
- інвестиційний потенціал;
- податкові надходження;
- іноземні інвестиції.

Практична робота № 7

Тема: Інноваційний потенціал регіону

Мета: вивчення особливостей дослідження інноваційного потенціалу регіону. Розвивати практичні вміння аналізувати статистичні показники, наукову літературу.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Сутності інноваційного потенціалу, його дослідження, структура та підходи його трактування.
2. Поняття «науковий потенціал» регіону, його складові.
3. Інтелектуальний потенціал, підходи до його трактування.
4. Оцінка інноваційного потенціалу регіону.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. З огляду на основну ознаку сутності інноваційного потенціалу як чинника економічного розвитку виділіть шість його проявів, зрізів трактувань поняття «інноваційний потенціал». Назвіть представників кожного підходу (джерело: конспект лекції).

ЗАВДАННЯ № 2. Назвіть складові наукового потенціалу. Охарактеризуйте кожен елемент.

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати індекс науково-технічного потенціалу (НТП) (табл. 7.1). Побудувати картосхему.

ЗАВДАННЯ № 4. Визначити інтегральний індекс НТП регіонів України. Заповнити таблицю 7.2. Зробити висновки.

Таблиця 7.2

**Типологізація та рейтинг регіонів України за
інтегральним індексом НТП
(за даними 2020 р.)**

Типології регіонів (кластери)	Регіони	Індекс ТП регіону <i>I_{мп}</i>	Рейтинг регіону
1-й Кластер			1
			2
			3
			4
			5
			6
			7
			8
			9
			10
			11
			12
			13
2-й Кластер			14
			15
			16
			17
			18
			19
			20
			21
			22
			23
			24

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- науковий потенціал;
- інноваційний потенціал;
- освітній потенціал;
- інтегральний індекс;
- матеріально-технічна база;
- інвестиційний потенціал.

Таблиця 7.1

**Визначення інтегрального індексу науково-технічного потенціалу регіонів України
(за даними 2020 р.)**

Регіони	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, млн. грн.		Число патентів на винаходи, шт.		Число патентів на корисні моделі, шт.		Внесок іноземних інвестицій в інноваційну діяльність місцевих фірм, млн. \$		Користувачі Інтернету, тис. чол		Працівники, задіяні у виконанні наукових досліджень і розробок, осіб		Капітальні інвестиції, млн. грн.		Індекси капітальних інвестицій за регіонами, %	Індекс НТП регіону
	<i>Чн</i>	<i>Ін</i>	<i>Ув</i>	<i>Ів</i>	<i>Укм</i>	<i>Ікм</i>	<i>Уіі</i>	<i>Ііі</i>	<i>Умп</i>	<i>Імп</i>	<i>Уп</i>	<i>Іп</i>	<i>Укі</i>	<i>Ікі</i>	<i>Ікі(о)</i>	<i>Імп</i>
Вінницька	50,8		36		209		236,7		106,5		449		13601,5		55,6	
Волинська	10,0		6		62		306,6		62,7		127		9121,6		70,6	
Дніпропетровська	1511,5		139		473		3797,6		264,5		7679		58601,4		65,9	
Донецька	22,3		37		167		1399,8		171,2		323		26597,8		65,6	
Житомирська	26,1		14		55		246,3		99,6		268		9270,2		79,9	
Закарпатська	84,9		38		71		360,9		69,2		510		5081,0		42,0	
Запорізька	12,5		40		311		912,9		153,3		3646		15495,0		68,0	
Ів.-Франківська	51,0		38		83		724,0		404,6		458		6338,0		54,7	
Київська	355,4		59		126		1645,3		154,3		1523		32760,0		43,0	
Кіровоградська	21,0		12		45		74,7		65,1		132		6746,0		63,3	
Луганська	31,0		12		84		447,2		41,6		209		3259,1		73,0	
Львівська	494,4		61		202		1116,3		241,5		3916		23641,5		49,2	
Миколаївська	301,1		19		63		305,4		161,6		1770		9504,9		52,0	
Одеська	317,4		71		209		1279,3		1103,5		2159		21437,6		72,7	
Полтавська	37,6		17		153		1166,0		156,9		516		25156,9		77,2	
Рівненська	13,8		5		53		134,6		62,6		253		5650,6		66,4	
Сумська	153,0		23		82		198,0		79,9		1148		7200,1		69,9	
Тернопільська	35,8		26		318		49,5		108,0		327		7296,8		57,7	
Харківська	2558,3		209		649		762,5		178,7		11637		20248,6		67,3	
Херсонська	81,6		24		84		245,4		91,8		569		7199,1		32,7	
Хмельницька	1,7		9		58		203,0		80,7		233		10617,0		81,9	
Черкаська	75,6		11		62		357,2		74,5		462		9079,3		55,4	

Чернівецька	112,1		2		106		53,0		68,4		552		3319,5		56,8	
Чернігівська	69,9		14		23		442,9		75,5		510		7957,1		59,1	

Змістовий модуль 2. Економічний потенціал регіонів України

Практична робота № 8

Тема: Економічний потенціал Північно-Західного регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Північно-Західного регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
- 8.7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Північно-Західного регіону (джерело: табл. 8.1, конспект лекції). Нанести основні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 8.1

Сумарний ПРП Північно-Західного регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, ‰						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Північно-Західний	1,040	5,946	19,025	5,591	0,201	2,728	34,531
Волинська	0,160	3,051	9,340	2,749	0,069	1,557	16,926
Рівненська	0,0880	2,895	9,685	2,842	0,132	1,171	17,605
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Північно-Західного регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 8.3 (джерело: конспект лекції, табл. 8.2).

Таблиця 8.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 8.3

Природно-ресурсний потенціал Північно-Західного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Північно-Західний							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 8.4, зробити висновки.

Таблиця 8.4

Вартість трудового потенціалу Північно-Західного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Північно-Західний				
Волинська	447,1	147,1	11254,16	
Рівненська	500,8	148,6	12507,15	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 8.5, зробити висновки.

Таблиця 8.5

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Північно-Західний		
Волинська	75620	
Рівненська	67363	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи розрахунки завдань №№ 1–4 та конспект лекції (вартість наукового та фінансового потенціалу), розрахувати економічний потенціал Північно-Західного регіону. Розрахунки пояснити.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 9

Тема: Економічний потенціал Карпатського регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Карпатського регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону (джерело: табл. 9.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 9.1

Сумарний ПРП Карпатського регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Карпатський	11,578	26,143	27585	14,042	0,143	18,086	97,577
Закарпатська	0,753	7,751	4,767	4,294	0,020	7,036	24,621
Івано-Франківська	1,676	7,529	5,453	3,983	0,030	3,929	22,600
Львівська	8,491	8,539	11,011	4,169	0,066	5,377	37,653
Чернівецька	0,658	2,324	6,354	1,596	0,027	1,744	12,703
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 9.3 (джерело: конспект лекції, табл. 9.2).

Таблиця 9.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 9.3

Природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Подільський							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 9.4, зробити висновки.

Таблиця 9.4

Вартість трудового потенціалу Карпатського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Карпатський				
Закарпатська	543,9	127,5	12221,38	
Івано-Франківська	602,8	181,5	11777,92	
Львівська	1113,8	448,4	12724,44	
Чернівецька	416,5	96,9	10811,39	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 9.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Карпатський		
Закарпатська	61325	
Івано-Франківська	86679	
Львівська	214400	
Чернівецька	41660	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Карпатського регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 10

Тема: Економічний потенціал Подільського регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Подільського регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Подільського регіону (джерело: табл. 10.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 10.1

Сумарний ПРП Подільського регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Подільський	1,943	10,014	63,633	3,271	0,299	4,575	83,755
Вінницька	0,753	3,477	28,456	1,275	0,171	1,839	35,971
Тернопільська	0,261	2,862	15,792	0,982	0,032	1,136	21,085
Хмельницька	0,929	3,675	19,385	1,014	0,096	1,600	26,699
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Подільського регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 10.3 (джерело: конспект лекції, табл. 10.2).

Таблиця 10.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 10.3

Природно-ресурсний потенціал Подільського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Подільський							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 10.4, зробити висновки.

Таблиця 10.4

Вартість трудового потенціалу Подільського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Подільський				
Вінницька	701,8	225,4	12425,99	
Тернопільська	443,7	133,1	11282,83	
Хмельницька	558,4	190,3	12055,06	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 10.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Подільський		
Вінницька	129097	
Тернопільська	57140	
Хмельницька	83006	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Подільського регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 11

Тема: Економічний потенціал Столичного регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Столичного регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Столичного регіону (джерело: табл. 11.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 11.1

Сумарний ПРП Столичного регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Столичний	7,041	14,263	62,759	8,322	0,746	12,454	105,585
Житомирська	1,594	4,628	17,405	3,666	0,191	1,627	29,111
Київська	1,503	4,914	23,698	2,202	0,204	7,328	39,849
Чернігівська	3,944	4,721	21,656	2,454	0,351	3,499	36,625
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Столичного регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 11.3 (джерело: конспект лекції, табл. 11.2).

Таблиця 11.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 11.3

Природно-ресурсний потенціал Столичного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Столичний							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 11.4, зробити висновки.

Таблиця 11.4

Вартість трудового потенціалу Столичного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Столичний				
Житомирська	542,6	195,4	11624,00	
Київська	799,4	340,3	14227,69	
Чернігівська	456,7	167,7	11424,86	
м. Київ	1451,0	1183,9	1183,5	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 11.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Столичний		
Житомирська	85267	
Київська	218647	
Чернігівська	77981	
м. Київ	949566	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Столичного регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 12

Тема: Економічний потенціал Центрального регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Центрального регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Центрального регіону (джерело: табл. 12.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 12.1

Сумарний ПРП Центрального регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, ‰						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Центральний	5,032	7,414	41,657	1,857	0,457	3,939	60,356
Кіровоградська	3,284	3,616	21,413	0,484	0,489	1,457	30,443
Черкаська	1,748	3,798	20,224	1,373	0,268	2,482	29,913
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Центрального регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 12.3 (джерело: конспект лекції, табл. 12.2).

Таблиця 12.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 12.3

Природно-ресурсний потенціал Центрального регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Центральний							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 12.4, зробити висновки.

Таблиця 12.4

Вартість трудового потенціалу Центрального регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Центральний				
Кіровоградська	407,5	157,9	11088,00	
Черкаська	543,3	200,7	11845,45	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 12.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Центральний		
Кіровоградська	73066	
Черкаська	103466	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Центрального регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 13

Тема: Економічний потенціал Північно-Східного регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Північно-Східного регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Північно-Східного регіону (джерело: табл. 13.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 13.1

Сумарний ПРП Північно-Східного регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Північно-Східний	10,988	13,025	64,839	4,733	0,954	10,253	104,794
Полтавська	4,033	3,902	24,117	1,042	0,405	1,916	35,415
Сумська	0,903	4,215	17,276	2,020	0,285	1,766	26,465
Харківська	6,052	4,908	23,446	1,671	0,264	6,571	42,914
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Північно-Східного регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 13.3 (джерело: конспект лекції, табл. 13.2).

Таблиця 13.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 13.3

Природно-ресурсний потенціал Північно-Східного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Північно-Східний							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 13.4, зробити висновки.

Таблиця 13.4

Вартість трудового потенціалу Північно-Східного регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Північно-Східний				
Полтавська	628,1	263,0	13049,52	
Сумська	494,3	180,8	12106,83	
Харківська	1272,0	526,6	12071,93	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 13.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Північно-Східний		
Полтавська	147089	
Сумська	75827	
Харківська	247596	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Північно-Східного регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 14

Тема: Економічний потенціал Придніпровського регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Придніпровського регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку.

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Придніпровського регіону (джерело: табл. 14.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 14.1

Сумарний ПРП Придніпровського регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, ‰						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Придніпровський	83,052	13,039	42,682	0,632	0,647	8,002	148,054
Дніпропетровська	75,088	5,208	23,258	0,374	0,391	4,686	109,005
Запорізька	7,964	7,831	19,424	0,258	0,256	3,316	39,049
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Придніпровського регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 14.3 (джерело: конспект лекції, табл. 14.2).

Таблиця 14.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 14.3

Природно-ресурсний потенціал Придніпровського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Придніпровський							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 14.4, зробити висновки.

Таблиця 14.4

Вартість трудового потенціалу Придніпровського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Придніпровський				
Дніпропетровська	1472,7	698,4	13956,8	
Запорізька	788,9	331,1	13952,12	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 14.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Придніпровський		
Дніпропетровська	390342	
Запорізька	155158	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Придніпровського регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 15

Тема: Економічний потенціал Донецького регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Донецького регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку..

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Донецького регіону (джерело: табл. 15.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 15.1

Сумарний ПРП Донецького регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Донецький	153,955	11,886	32,727	1,283	0,319	10,170	210,340
Донецька	89,113	5,933	20,575	0,538	0,151	6,152	122,462
Луганська	64,842	5,953	12,152	0,745	0,168	4,018	87,878
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Придніпровського регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 15.3 (джерело: конспект лекції, табл. 15.2).

Таблиця 15.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 15.3

Природно-ресурсний потенціал Донецького регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Донецький							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 15.4, зробити висновки.

Таблиця 15.4

Вартість трудового потенціалу Донецького регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Донецький				
Донецька	826,7	338,2	14847,71	
Луганська	332,5	96,7	11810,69	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 15.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Донецький		
Донецька	204893	
Луганська	40291	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Донецького регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

Практична робота № 16

Тема: Економічний потенціал Причорноморського регіону

Мета: Вивчення особливостей економічного потенціалу Причорноморського регіону. Розвивати у студентів навички аналізу статистичних матеріалів та додаткової літератури.

Хід заняття:

I. Опрацювання змісту теми за планом:

1. Суспільно-географічне положення та особливості розвитку.
2. Природно-ресурсний потенціал.
3. Трудовий потенціал.
4. Виробничий потенціал.
5. Науковий потенціал.
6. Фінансовий потенціал.
7. Проблеми та перспективи розвитку..

II. Виконання практичних завдань:

ЗАВДАННЯ № 1. Побудувати картосхему природно-ресурсного потенціалу Причорноморського регіону (джерело: табл. 16.1, конспект лекції). Нанести основні природні ресурси регіону. Зробити висновки.

Таблиця 16.1

Сумарний ПРП Причорноморського регіону*

Регіон, область	Потенціал ресурсів, %						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Причорноморський	7,929	29,029	88,930	1,968	0,973	26,199	155,028
АР Крим	5,950	11,460	23,189	1,058	0,167	17,608	59,432
Миколаївська	0,827	6,783	19,465	0,132	0,282	1,709	29,198
Одеська	0,677	4,126	26,642	0,483	0,178	5,012	37,118
Херсонська	0,475	6,660	19,634	0,295	0,346	1,870	29,280
Україна	282,558	130,759	443,839	41,699	4,739	96,406	1000,0

* Складено за матеріалами Руденко В. П.

ЗАВДАННЯ № 2. Розрахувати природно-ресурсний потенціал Причорноморського регіону на 2021 рік, заповнити таблицю 16.3 (джерело: конспект лекції, табл. 16.2).

Таблиця 16.2

Індекс інфляції

Роки	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
%	1,11	1,16	1,02	1,68	1,011	1,011	1,13	1,16	1,16	1,12	1,13	1,19	1,08

Таблиця 16.3

Природно-ресурсний потенціал Причорноморського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Величина потенціалу, млрд. грн.						
	мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	інтегральний
Причорноморський							
Україна							

ЗАВДАННЯ № 3. Розрахувати вартість трудового потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 16.4, зробити висновки.

Таблиця 16.4

Вартість трудового потенціалу Причорноморського регіону, 2021 р.

Регіон, область	Економічно-активне населення, тис. осіб	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середня заробітна плата, грн.	Вартість трудового потенціалу, грн.
Причорноморський				
АР Крим	–	–	–	–
Миколаївська	524,0	177,5	13751,06	
Одеська	1054,7	382,5	12359,09	
Херсонська	481,2	140,0	11417,7	

ЗАВДАННЯ № 4. Розрахувати вартість виробничого потенціалу регіону (джерело: конспект лекції). Заповнити таблицю 16.5, зробити висновки.

Валовий регіональний продукт, 2019 р., млн. грн.

Регіон, область	Валовий регіональний продукт	Вартість виробничого потенціалу
Причорноморський		
АР Крим	–	–
Миколаївська	92427	
Одеська	197153	
Херсонська	61939	

ЗАВДАННЯ № 5. Використовуючи попередні розрахунки та конспект лекції, розрахувати економічний потенціал Причорноморського регіону.

III. Студент повинен знати і вміти пояснити терміни:

- концентрація;
- спеціалізація;
- централізація;
- економічне районування.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Суть «Економічний потенціал регіону», його складові.
2. Фондовий ринок України.
3. Столичні функції м. Києва в економіці України.
4. Природно-ресурсний потенціал регіону, його структура та значення.
5. Зовнішньоекономічна діяльність України.
6. Природно-ресурсний потенціал регіону Центрального регіону України.
7. Економічна криза в Україні, її наслідки для господарства країни.
8. Стратегічне значення зовнішньоекономічної діяльності для України.
9. Економічний потенціал Центрального регіону.
10. Трудовий потенціал України, його структура та значення.
11. Типізація регіонів України за рівнем зовнішньоекономічної активності.
12. Економічний потенціал Центрального регіону.
13. Виробничий потенціал України, його структура та значення.
14. Регіональні пропорції зовнішньої торгівлі товарами.
15. Економічний потенціал Центрального регіону.
16. Фінансовий потенціал України, його структура та значення.
17. Основні напрями поліпшення зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.
18. Економічний потенціал Причорноморського регіону.
19. Інвестиційний потенціал України його структура та значення.
20. Зовнішня торгівля між Україною та ЄС.
21. Виробничий потенціал Причорноморського регіону.
22. Інноваційний потенціал України його структура та значення.
23. Експорт України до ЄС.
24. Вплив природно-ресурсного потенціалу на рибну промисловість Причорноморського регіону.
25. Методи дослідження економічного потенціалу регіону.
26. Імпорт продукції з ЄС до України.
27. Економічний потенціал Причорноморського регіону.
28. Економічний потенціал Карпатського регіону.
29. Виробничий потенціал Причорноморського регіону.
30. Виробничий потенціал України, його суть та проблеми.
31. Природно-ресурсний потенціал Карпатського регіону.
32. Виробничий потенціал Придніпровського регіону.
33. Виробничий потенціал ПЕКУ України. Проблеми та перспективи.
34. Науковий потенціал Карпатського регіону.
35. ТВК Придніпровського регіону.
36. Трудовий потенціал ПЕКУ України, його структура та значення.
37. Інвестиційний потенціал Карпатського регіону.
38. Вплив природно-ресурсного потенціалу на сільське господарство Придніпровського регіону.
39. Науковий потенціал України, його структура та значення.

40. Вплив природно-ресурсного потенціалу на сільське господарство Карпатського регіону.
41. Економічний потенціал Північно-Східного регіону.
42. Інноваційний потенціал України, його структура та роль.
43. Природоресурсний потенціал Карпатського регіону.
44. Виробничий потенціал Північно-Східного регіону.
45. Фінансовий потенціал України, його структура та роль.
46. Трудовий потенціал Карпатського регіону.
47. Конкурентні позиції Карпатського регіону.
48. Науковий потенціал Північно-Східного регіону.
49. Природно-ресурсний потенціал Західно-Поліського регіону.
50. Вплив природно-ресурсного потенціалу на господарську діяльність.
51. Економічний потенціал Західно-Поліського регіону.
52. Виробничий потенціал Донецького регіону.
53. Роль інвестиційної сфери в економіці Західно-Поліського регіону.
54. Виробничий потенціал Західно-Поліського регіону.
55. Природно-ресурсний потенціал Подільського регіону.
56. Трудовий потенціал Донецького регіону.
57. Оцінка економічного потенціалу.
58. Науковий потенціал Західно-Поліського регіону.
59. Інвестиційний потенціал Донецького регіону.
60. Методи дослідження економічного потенціалу.
61. Економічний потенціал Західно-Поліського регіону.
62. Науковий потенціал Донецького регіону.
63. Вплив природно-ресурсного та інвестиційного потенціалу на розвиток Донецького регіону.
64. Інноваційний потенціал України, його роль та значення.
65. Роль інвестиційного потенціалу в економіці Західно-Поліського регіону.
66. Виробничий потенціал Луганської області.
67. Роль фінансового потенціалу регіону України.
68. Виробничий потенціал Подільського регіону.
69. Економічний потенціал Придніпровського регіону.
70. Роль природно-ресурсного потенціалу України для розвитку будівельної галузі.
71. Природно-ресурсний потенціал Подільського регіону.
72. Роль інвестиційного потенціалу України.
73. Інвестиційна сфера регіонів.
74. Природно-ресурсний потенціал – основа формування АПК Подільського регіону.
75. Інноваційний потенціал Придніпровського регіону.
76. Місце Столичного регіону в системі макроекономічного районування України.
77. Природно-ресурсний потенціал Донецького регіону.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ (ПОНЯТЬ)

Агломерація міська (від лат. приєднувати) – територіальне утворення, в основі якого лежить певне місто, а також певна сукупність поселень міського типу, сільських та інших поселень, які об'єктивно об'єднані в єдине ціле (складну багатокомпонентну динамічну систему) інтенсивними економічними, у тому числі трудовими та соціальними, культурно-побутовими, рекреаційними та іншими зв'язками, а також екологічними інтересами. В англійській літературі такі скупчення міст зводяться «конурбаціями» (від лат. con – з, разом і urbus – місто), в американській – метро полісами (від грец. metropolis – головне місто, столиця). Як правило, міська агломерація у вигляді цілісного територіального соціально-економічного утворення виникає на базі функціонального і просторового розвитку великого міста-ядра і утворює значну зону урбанізації, поглинаючи суміжні населені пункти. Виділяють моноцентричні міські агломерації з одним місто-ядром, яке підпорядковує своєму впливові усі інші поселення, розташовані в його приміській зоні, і набагато перевищує їх за своїм розміром і економічним потенціалом, та поліцентричні міські агломерації, що мають кілька взаємопов'язаних міст-центрів, наприклад, агломерації Донбасу. В міських агломераціях обох типів можна досить чітко виділити найбільш густо населене основне або центральне урбанізоване ядро і периферію, що оточує його. Міські агломерації значно відрізняються одна від одної за чисельністю населення, розміром території, кількістю населених пунктів.

Агропромисловий територіальний комплекс – сукупність розташованих на певній території підприємств і організацій, діяльність яких тісно пов'язана з виробництвом, переробкою та збутом сільськогосподарської продукції. Найважливішими факторами формування агропромислових територіальних комплексів є: потреби у суспільства у продукції агропромислового комплексу в окремих районах; наявність певного рівня соціально-економічного розвитку території, природних умов і відповідного земельного фонду; забезпеченість трудовими ресурсами; рівень розвитку транспортної системи та ін.

Адміністративний центр – поселення яке має законодавчо встановленні функції центру адміністративного управління щодо інших поселень, розміщених на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (країни, області, району). Функції поселення як адміністративного центру значною мірою визначають соціальну структуру та характер зайнятості його населення.

Адміністративно-територіальна (регіональна) автономія – один із засобів децентралізації державної влади в унітарній державі. Суб'єкт адміністративно-територіальної автономії не має ознак державного утворення. Він має систему самостійно сформованих органів виконавчої і законодавчої влади, які, в свою чергу, мають повноваження з кола питань і у межах,

встановлених центром згідно з конституцією держави і чинним законодавством. Прикладом є статус АР Крим.

Адміністративно-територіальна одиниця в Україні – область, район, місто, район у місті, селище, село.

Адміністративно-територіальний устрій – поділ території держави на систему адміністративних одиниць (край, область, провінція, департамент, округ, губернія, земля, воєводство, кантон, волость, повіт, район, громада, місто, село та ін.) відповідно до якого утворюється вертикальна структура органів державної влади і управління, а також здійснюються спрямовані процеси централізації та децентралізації. Необхідність такого поділу постає з потреби представництва вищої державної влади на окремих територіях, певна географічна віддаленість яких від політичного центру держави унеможлиблює як безпосередню реалізацію функцій та завдань вищої державної влади, так і забезпечення широкого зворотного зв'язку у відносинах між державною владою і громадянами цих територій.

Адміністрація місцева державна – місцевий орган державної виконавчої влади в Україні. У межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці країни, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою.

Альтернативи регіонального розвитку – варіанти регіонального розвитку, що розрізняються принципово, і прийняття одного з яких виключає прийняття іншого. У регіональній економіці альтернативний підхід обумовлений можливостями застосування різних способів використання спеціалізації території, вибором різних цілей її перспективного розвитку, прогнозами варіантів ресурсного забезпечення розвитку тощо. Висунення альтернатив розвитку зветься також побудовою альтернативних сценаріїв, які відповідають на запитання „Що буде в перспективі, якщо ...?” Метод побудови сценаріїв спершу застосовувався в галузі науково-технічного прогнозування, а згодом став широко застосовуватися в модельних дослідженнях проблем глобального і регіонального розвитку. Опис альтернатив розвитку передбачає повноту набору альтернатив, оцінку їх з нормативних позицій – відповідності поставленим цілям, виявлення позитивних і негативних наслідків. Аналіз можливих альтернатив соціально-економічного розвитку регіонів особливо важливий при розробці стратегії планування територій.

Асамблея Європейських Регіонів (АЄР) – об'єднання близько 300 регіонів з усієї Європи, включаючи країни СНД, яке тісно співпрацює з Радою Європи та інституціями Європейського союзу, і підтримує постійні зв'язки з іншими міжрегіональними асоціаціями. Організована у 1985 році під назвою Ради Регіонів Європи. У Статуті АЄР головна її мета визначається як «політичний голос регіонів Європи». Складовою її діяльності є програми міжрегіонального співробітництва. Серед завдань АЄР також сприяння регіоналізації в Європі та підтримка принципів субсидіарності та комплементаризму між місцевим, регіональним і національним рівнями, а також наднаціональним (загальноєвропейським).

Асоціація Європейських Прикордонних Регіонів (Association of European Frontier Regions) – об'єднання, до якого входять як прикордонні, так і транскордонні регіони (близько 40 членів). Створена у 1971 році Асоціація відстоює інтереси своїх членів перед державними структурами, організовує конференції та форуми. У 1981 році підготувала Хартію прикордонних та транскордонних регіонів (змінена і доповнена у 1987 році), у якій, зокрема, підкреслювалося, що прикордонні і транскордонні регіони є рушійними силами регіонального розвитку. Асоціація є дорадчим органом Ради Європи та ЄС.

Асоціація Європейських Регіонів – об'єднання адміністративно-територіальних утворень з країн Європи. Основні напрями діяльності: обмін досвідом управління і господарювання, лобювання інтересів регіонів в національних і міжнародних організаціях. Виникла у 1998 році. У 2000 році нараховувала 296 членів з 23 країн Європи. Існують також більш дрібні міжнародні асоціації, створені для вирішення конкретних регіональних проблем. Прикладами таких асоціацій можуть бути: 1) Конференція периферійних приморських регіонів (The Conference of Peripheral Maritime Regions). Створена у 1973 році, налічує понад 100 членів. Виконує дві основні функції: виступає за перенесення економічної активності з центральних до периферійних і приморських територій, а також сприяє спільним ініціативам, що базуються на використанні ресурсів приморських територій; 2) Робоча група традиційних індустріальних регіонів (The Working Group of Traditional Industrial Regions) створена у 1984 році, об'єднує близько 20 регіонів Європи. Є класичним зразком об'єднання за спільними інтересами. Основною її метою є обмін досвідом та зміцнення зв'язків між індустріальними регіонами, лобювання включення до нових пріоритетів структурних фондів фінансування регіонів з падінням виробництва промислової продукції; 3) «Чотири двигуни Європи» (Four Motors of Europe). Створена у 1988 році, об'єднує німецьку землю Баден-Вюртемберг, іспанську Каталонію, італійську Ломбардію і французький регіон Рон-Альпи. Основні напрямки співпраці: розвиток транспортної інфраструктури та комунікацій, співпраця в галузі нових технологій, освіти і науки. У 1995 році підписано документ про спільну європейську стратегію «Чотирьох двигунів Європи».

Багатофункціональні міста – міста, в яких одночасно концентрується багато галузей господарства і видів діяльності: промисловість, будівництво, транспорт, торгівля, фінанси, заклади освіти, охорони здоров'я, культури, науки, управління, тощо.

Баланс територіальний – система показників та розрахунків, за допомогою яких встановлюється ступінь урівноваженості (збалансованості) між певними видами ресурсів та потребами в них у межах певної території (зокрема міста). Розділяються на баланси виробничого призначення та соціального спрямування. Баланси економічного призначення розробляються по певних видах економічних ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних, виробничих потужностей тощо). Особливістю складання балансів економічних ресурсів по всій території є те, що їхня ресурсна частина

доповнюється статтею «ввезення» (або «залучення»), а видаткова частина, «потреби», – статтею «вивезення» (або «надання»). Це пояснюється органічним поєднанням балансу кожного регіону з аналогічними балансами інших регіонів та зведеним балансом певного виду продукції (ресурсів) по всій території країни в умовах реального розподілу праці. Баланси територіальні розглядаються як одно продуктові – по одному виду ресурсів (нафта, бензин, зерно); комплексні – по певній сукупності аналогічних ресурсів, які можуть розглядатися як взаємозамінні у споживанні; між продуктові по схемі міжгалузевого балансу в натуральних показниках. Розробляються як звітні (аналітичні) баланси, так і перспективні для обґрунтування економічної стратегії щодо забезпечення потреб територій певними ресурсами. Територіальні баланси соціального спрямування розробляються з питань, які є основою соціальної політики у регіонах. Це, зокрема, такі баланси, як баланс грошових доходів та витрат населення, баланс соціальної інфраструктури (по окремих позиціях тощо).

Баланс території – система показників, яка характеризує співвідношення територій різного функціонального призначення (за сучасним і перспективним використанням) території міста або регіону. Застосовується при розробленні схем планування територій і генеральних планів міст.

Біполярний регіон – регіон міжнародного співробітництва, що формується на базі двох взаємопов'язаних міст різних країн, у вигляді пари близько розташованих міст (відстань менше 100 км) з обох боків державного кордону. Є основним структурним елементом транскордонних регіонів. Ці міста за сприятливих умов можуть набути значення полюсів розвитку у прикордонному просторі держав-сусідів. Прикладами біполярних регіонів у транскордонній зоні України є Львів – Жешув, Ковель – Люблін, Ужгород – Кошице, Чернівці – Сучава, Рені – Галац, Чернігів – Гомель, Харків – Белгород, Луганськ – Каменськ-Шахтинський, Красний Луч – Новошахтинськ, Маріуполь – Таганрог.

Бюджет розвитку – доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

Валова додана вартість у регіоні – різниця між валовим випуском регіону та проміжним споживанням в регіоні. Вона містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва в регіоні та розподіляються між ними. У національних і регіональних розрахунках використовуються два різні показники і два методи оцінки. Для економіки регіону в цілому результати вимірюються випуском товарів і послуг та валовим внутрішнім продуктом у ринкових цінах; для секторів і галузей випуском і валовою доданою вартістю у так званих основних цінах.

Валовий випуск регіону – сумарна вартість товарів і послуг, що є результатом виробничої діяльності одиниць-резидентів регіону в звітному періоді.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) регіону – узагальнюючий показник його соціально-економічного розвитку, що відображає сукупну вартість товарів та послуг (у ринкових цінах), які вироблені в межах регіону за певний відрізок часу. Розраховується як сума валових доданих вартостей галузей економіки плюс податки на продукти за виключенням субсидій на продукти. В Україні розрахунки ВВП здійснюються лише з середини 90-х років із переходом від статистики Балансу народного господарства (БНГ) до прийнятої в усьому світі системи національних рахунків (СНР).

Валовий національний продукт (ВНП) – узагальнюючий показник соціально-економічного розвитку країни, що відображає кінцеві результати діяльності підприємств і організацій сфери матеріального виробництва і сфери обслуговування населення країни. ВНП відрізняється від валового внутрішнього продукту (ВВП) тим, що перший характеризує результати виробництва підприємств і організацій країни, незалежно від того, розміщені ці підприємства на території даної країни, чи за її межами, а другий стосується тільки підприємств, що розміщені на території даної країни.

Валовий прибуток регіону – показник, що характеризує перевищення доходів над витратами, які підприємства регіону мають у результаті виробництва.

Валовий регіональний продукт (ВРП) – показник, який визначається як різниця між сумою випусків і сумою проміжного споживання в регіоні. Має бути одним з головних показників майбутньої системи регіональних рахунків (СРР), яка повинна розповсюдити принципи системи національних рахунків (СНР) на регіональний рівень. Термін застосовується в Росії. За сутністю ідентичний прийнятому в Україні терміну «Валова додана вартість».

Вертикальна інтеграція у регіоні – виробниче або організаційне об'єднання, злиття, кооперація, взаємодія підприємств, пов'язаних загальною участю у виробництві та реалізації однорідної продукції або взагалі одного й того ж кінцевого продукту. Об'єднання обумовлюється технологічною або продуктовою кооперацією: постачальників матеріалів, виробників вузлів і деталей, збірників кінцевого виробу, продавців і споживачів кінцевого продукту. Вертикальна інтеграція сприяє просуванню товару на ринок.

Виробничий потенціал регіону – 1) реальний обсяг продукції, який можливо виробити за умови повного використання наявних ресурсів регіону; 2) наявні і потенційні можливості виробництва, наявність факторів виробництва, забезпеченість його певними видами ресурсів.

Виробничо-територіальна система – поєднання виробничих підприємств, що характеризується взаємопов'язаним функціонуванням на основі інтеграції та певної територіальної спільності; один з типів виробничо-територіальних комплексів. Складається з елементів, що беруть безпосередню участь у її функціонуванні, і не може функціонувати за відсутності будь-якого з них. Виробництва, що входять до складу системи, за функціями поділяються на основні (головні), допоміжні та обслуговуючі. Виробничо-територіальні системи класифікуються за їхньою спеціалізацією (в Україні – машинобудівні,

паливно-енергетичні, хімічні, агропромислові, лісопромислові, будівельно-індустріальні тощо).

Вільна економічна зона являє собою специфічний вид державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. ВЕЗ функціонують як в країнах, що розвиваються, так і у промислово розвинутих країнах – США, Японії, Німеччині, Англії. ВЕЗ активно утворюються в Польщі, Болгарії, Угорщині. Великий досвід щодо їх утворення накопичено в Китаї. Зараз у Росії відносно активно розвиваються ВЕЗ у Находці (далекий Схід), Калінінградській області і Санкт-Петербурзі.

Вільні економічні зони формуються, як правило, на прикордонних територіях, у морських і річкових портах, міжнародних аеропортах, поблизу основних залізничних і автомагістральних ліній, туристичних центрів, в окремих промислових районах. Створення ВЕЗ сприяє вирішенню таких завдань:

- залучення в економіку країни іноземного капіталу, технологій, форм і методів організації праці, формуванню ринкової інфраструктури для розширення міжнародних економічних зв'язків (у тому числі валютно-кредитних, страхових, транспортних, інформаційних), що дозволить використовувати зони як посередника між світовою економікою і вітчизняним господарством; розвитку експортної бази і росту валютних надходжень;

- прискоренню впровадження науково-технічного прогресу за рахунок як зарубіжних, так і вітчизняних наукових розробок і «ноу-хау» і передачі їх для широкого використання на зовнішній ринок і в свою країну;

- апробації на локальному рівні нових форм господарювання;

- практичному навчанню вітчизняних спеціалістів засобам і методам міжнародного бізнесу міжнародного бізнесу.

В Україні вживається термін **«спеціальні (вільні) економічні зони»** відповідно до Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон». Згідно з Указами Президента України 1995–1996 років перша в Україні ВЕЗ Північнокримська експериментальна економічна зона «Сиваш», розташована в АР Крим, включає територію Красноперекопського району, міст Красноперекопська і Армянська загальною площею 141 тис. га. Крім того, Указами Президента України від 1998 р. проголошено створення ВЕЗ у містах Донецької області, Славутичі, Трускавці та Яворівському районі Львівської області, Закарпатській області. Запроваджено спеціальні режими інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку (ТПР).

Законодавством створені умови для функціонування 11 ВЕЗ на території 11 міст і запровадження спеціального режиму на території АР Крим та восьми областей. До найбільш підготовлених проектів ВЕЗ, які можуть бути включені до складу програм їхньої розбудови, відносяться проекти створення зовнішньоторговельних зон у Волинській («Інтерпорт Ковель»), Закарпатській («Закарпатська зона на базі транспортного вузла «Чоп-Батєво»), Одеський («Порто-франко» м. Одеса), Львівській («Яворів» на базі аеропорту Краківець)

областях, торговельно-виробничих зон у Автономній Республіці Крим (Керч, Феодосія), Одеській («Аджалик», «Антарктика»), Херсонській та Миколаївській областях, туристично-рекреаційних зон у Чернівецькій області («Буковина») та Автономній Республіці Крим.

Депресивні регіони (території) – регіони, які принципово відрізняються від відсталих (слаборозвинутих) тим, що при гірших, ніж у середньому по країні, сучасних соціально-економічних показниках, (темпи спаду виробництва у розрахунку на одного жителя, середньомісячні доходи працюючих, рівень безробіття, забезпеченість населення соціальними послугами, ступінь ротаційності місцевого бюджету, та ін.), у минулому ці регіони були розвинутими, а за виробництвом деяких продуктів посідали провідні місця в країні. Як правило, ці регіони мають досить високий рівень накопиченого виробничо-технічного потенціалу, значну частку промислового виробництва в структурі господарства, відносно високий рівень кваліфікованих кадрів. Однак через різні причини (падіння попиту на основну продукцію або зниження її конкурентоспроможності, вичерпаність мінеральних ресурсів, погіршення геологічних умов тощо) ці регіони втратили своє колишнє економічне значення і відносні переваги. Завдання депресивних територій не можуть бути вирішені власними силами і вимагають втручання держави, отже, депресивні регіони є різновидами проблемних, а їх визначення передбачає проведення незалежної регіональної політики. Тривалість і глибина регіональної депресії значною мірою визначається складом галузей виробництва, криза в яких і є основною причиною розповсюдження депресії на всю економіку регіону. Типовим прикладом депресивного регіону в Україні є старопромисловий Донбас, у якому депресивність регіону значною мірою визначається кризою вугільної галузі.

Державне прогнозування економічного і соціального розвитку – науково обґрунтоване передбачення напрямків розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і термінів досягнення параметрів економічного і соціального розвитку. Прогноз економічного і соціального розвитку є засобом обґрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття конкретних рішень органами законодавчої та виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо регулювання соціально-економічних процесів.

Екологізація регіону – процес послідовного впровадження нової техніки і технології, нових форм організації виробництва, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання природних ресурсів регіону з одночасним збереженням природного середовища та його поліпшення на різних рівнях.

Екологічна безпека регіону – стан навколишнього природного середовища у межах регіону, що не загрожує здоров'ю його населення у процесі праці та життєдіяльності.

Екологічна рівновага у регіоні – динамічний стан природного середовища регіону, за якого може бути забезпечена саморегуляція і відтворення основних його компонентів – атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, рослинного і тваринного світу.

Економічне районування – науково обґрунтований поділ країни або великого регіону на економічні райони, що історично склалися або формуються в процесі розвитку продуктивних сил і об'єктивно відбивають територіальний поділ праці. Економічне районування сприяє раціональному розвитку кожного з районів, раціональному використанню природних умов і ресурсів і в кінцевому підсумку прискореному соціально-економічному розвитку всієї країни.

Економічний потенціал регіону – сукупна здатність галузей народного господарства регіону виробляти продукцію, здійснювати капітальне будівництво, перевезення вантажів, надавати необхідні послуги населенню. Визначається досягненнями науки і техніки, обсягом виробничих потужностей, наявністю транспортних засобів, економічно активного населення, якістю їхньої професійної підготовки, ступенем розвитку галузей сфери обслуговування населення та ін. Формує необхідні умови для утворення експортного потенціалу регіону. Економічний потенціал оцінюється при опрацюванні регіональної стратегії розвитку обсягами, структурою, рівнем використання, ступенем зношеності основних фондів, розгалуженістю виробничої бази, наявністю наукоємних, інвестиційно спроможних галузей і підприємств, здатних до реалізації інноваційної моделі економічного зростання, ступенем кваліфікації трудових ресурсів, потужністю, технічним станом та щільністю інженерно-транспортної інфраструктури регіону.

Єврорегіон – юридично оформлена (за нормами Ради Європи) територія транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, які мають спільний кордон. Це співробітництво спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених заходів у різних сферах життєдіяльності відповідно до національних законодавств і норм міжнародного права, для розв'язання спільних проблем і в інтересах людей, що населяють цю територію по обидва боки державного кордону.

Житлово-комунальне господарство – одна з галузей економіки міста, яка забезпечує ефективне функціонування житлового та нежитлового фонду. Складається з таких підгалузей: житлове господарство, водопровід та водопостачання, каналізаційне господарство, шляхове господарство, зелене господарство; газопостачання, тепlopостачання, електропостачання, благоустрій та санітарне очищення міста, зовнішнє освітлення міста, система протизсувних заходів, ритуальне обслуговування населення.

Зайнятість населення регіону – система соціально-економічних відносин, пов'язаних із забезпеченням економічно активного населення регіону робочими місцями та участю його в суспільно корисній діяльності. Обумовлена специфікою природно-економічної зони, етнічним складом населення, формами

розселення (місто, село) та ін. Кількісно характеризується рівнем залучення населення або його окремих груп до суспільно корисної діяльності. Зайнятість населення – категорія регіональна. Вона досліджується у межах країни, області, району, міста.

Інвестиційний цикл – комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування галузей і сфер економіки регіону (міста) до завершальної стадії інвестиційного проекту, наприклад, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, прийняття інвестиційних рішень, планування і проектування.

Регіон – (франц. region, від лат. region – область, район) – територія, яка відрізняється від інших територій за рядом ознак і характеризується певною цілісністю та взаємопов'язаністю її складових елементів.

Стимулювання розвитку регіонів – комплекс економічних, соціальних, екологічних, правових і організаційних заходів, спрямованих на досягнення стабільного розвитку регіонів. Здійснюється з метою забезпечення їх збалансованого економічного і соціального розвитку; досягнення оптимальної (з точки зору економічної ефективності) спеціалізації регіонів у виробництві товарів та послуг; подолання депресивного стану окремих територій; ефективного використання наявного ресурсного, економічного, науково-технічного та трудового потенціалу регіонів; створення сприятливого інвестиційного клімату у регіонах; забезпечення їх екологічної безпеки.

Умови регіонального розвитку – ресурси та інші чинники, які впливають на регіональний розвиток або визначають його, проте знаходяться поза межами даного регіону (наприклад, близько або далеко розташовані поклади корисних копалин, ринки збуту, транспортні коридори, морські узбережжя тощо).

Чистий експорт товарів та послуг у регіоні – різниця між експортом та імпортом зовнішньої торгівлі регіону.

Чистий прибуток регіону – показник регіонального розвитку, що визначається шляхом виключення з валового прибутку регіону споживання основного капіталу.

ТЕСТУВАННЯ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методичні основи дослідження економічного потенціалу регіонів України

1. Одним з основних завдань зовнішньоекономічної діяльності країни є:
  - а) зайняти гідне місце у міжнародному поділі праці;
  - б) входження у глобальні та регіональні валютно-фінансові й торговельно-економічні організації;
  - в) розвивати з іншими країнами взаємовигідні партнерські стосунки.
2. Перспективними напрямками регіонального економічного співробітництва України є:
  - а) північний, східний і південний;
  - б) північний, південний і східний;
  - в) північний, південний і західний.
3. Україна є членом:
  - а) МВФ;
  - б) Світового банку;
  - в) Європейського банку реконструкції та розвитку;
  - г) НАТО;
  - д) Світової організації торгівлі.
4. До якого регіонального угруповання входить Україна?
  - а) Євразійський економічний союз;
  - б) ГУАМ.
5. Світове господарство це:
  - а) це сукупність взаємодіючих національних господарств країн світу, яка функціонує на основі міжнародного поділу праці;
  - б) це політико-економічна і економіко-географічна система, яка характеризується розвитком і територіальним розміщенням планетарного господарства.
6. Основними чинниками міжнародного поділу праці є:
  - а) географічне положення країн;
  - б) природно-ресурсна база країн;
  - в) соціально-економічні умови країн;
  - г) економічний потенціал країн.
7. Найбільш розвиненою формою міжнародних економічних відносин є:
  - а) зовнішньоторговельний обіг;
  - б) міждержавна торгівля товарами;
  - в) торговий баланс.
8. У міжнародному поділі праці Україна виділяється:
  - а) сировинними, капітало- та матеріаломісткими галузями;
  - б) капіталомісткими та наукомісткими галузями.
9. Основу експорту України складають:

а) мінеральні продукти, продукція фармацевтичної, харчової і легкої, деревообробної і целюлозно-паперової галузей;

б) чорні метали та вироби з них, продукція хімічної промисловості, мінеральні продукти, сільськогосподарські та продовольчі товари.

10. Фактори, які спричинили виникнення кризи:

а) розрив економічних зв'язків;

б) надмірна емісія грошей;

в) роздержавлення й приватизація власності;

г) централізована система управління економікою.

11. Основною причиною економічної кризи й розвитку інфляційних процесів у вітчизняній економіці є:

а) незбалансованість фінансів, фінансової системи;

б) некомпетентність керівників;

в) занепад виробництва, тип економічного розвитку.

12. Економічна криза 1900–1901 рр. це:

а) промислова криза;

б) національна криза;

в) сільськогосподарська криза.

13. Найбільш глибокою і всеохоплюючою була економічна криза:

а) 1900–1901 рр.;

б) 1929–1933 рр.;

в) 1943–1947 рр.

14. Інвестиція, як економічний ресурс це:

а) всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу;

б) господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно;

в) вкладення капіталу в галузі економіки як в самій країні, так і за її межами.

15. Інвестиції поділяються на:

а) капітальні, фінансові та реінвестиції;

б) прямі та непрямі-портфельні;

в) основні та оборотні.

16. Капітальна інвестиція це:

а) інвестування, опосередковане іншими особами;

б) витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові роботи, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що будуються ;

в) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку.

17. Фінансові інвестиції це:

а) інвестування, опосередковане іншими особами;

б) витрати на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові роботи, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємств, що будуються ;

в) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку.

18. Прямі інвестиції це:

а) безпосереднє вкладення коштів інвестором в об'єкти інвестування.;

б) інвестування, опосередковане іншими особами;

в) активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку.

19. Реінвестиції це:

а) безпосереднє вкладення коштів інвестором в об'єкти інвестування.;

б) повторні інвестиції за рахунок використання прибутку, отриманого від первинного вкладення капіталу;

в) інвестиції на розширення виробничого потенціалу.

20. Фондовий ринок це:

а) організація, яка надає можливість для здійснення торгових операцій і зведення разом покупців і продавців цінних паперів;

б) частина ринку капіталів, де здійснюються емісія, купівля і продаж цінних паперів.

21. Фондовий ринок України знаходиться у стадії:

а) занепаду;

б) становлення;

в) стабільності.

22. На фінансовому ринку України можуть обертатися наступні види цінних паперів:

а) акції;

б) облігації внутрішніх та зовнішніх державних позик;

в) депозитні пасиви.

23. Акції це:

а) пайові цінні папери, які не мають встановленого строку обігу;

б) боргові цінні папери, які мають обмежений строк обігу;

в) цінні папери на пред'явника, які розповсюджуються на добровільних засадах серед населення.

24. Облігації внутрішніх та зовнішніх державних позик це:

а) пайові цінні папери, які не мають встановленого строку обігу;

б) боргові цінні папери, які мають обмежений строк обігу;

в) цінні папери на пред'явника, які розповсюджуються на добровільних засадах серед населення.

25. Ощадні сертифікати це:

а) пайові цінні папери, які не мають встановленого строку обігу;

б) письмове свідоцтво банку про депонування грошових коштів, яке свідчить про право вкладника на одержання після обумовленого строку депозиту і процентів по ньому;

в) цінні папери, які випускаються виключно інвестиційними фондами або інвестиційними компаніями.

26. Поняття «трудоий потенціал» на рівні суспільства відноситься до:

- а) виробництва;
- б) населення країни;
- в) економічно активного населення.

27. До компонентів трудового потенціалу можна віднести:

- а) здоров'я;
- б) освіти;
- в) вихованість.

28. На геодемографічний процес впливає:

- а) народжуваність;
- б) приріст населення;
- в) демографічна політика.

29. Скільки існує типів геодемографічних процесів:

- а) три;
- б) два;
- в) один.

30. Ефективною реалізацією трудового потенціалу є:

- а) виробництво;
- б) зайнятість населення;
- в) розвиток економіки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Економічний потенціал регіонів України

1. Назвіть області, які входять до складу Північно-Західного регіону.

- а) Волинська, Рівненська, Львівська;
- б) Волинська, Львівська;
- в) Волинська, Рівненська, Житомирська;
- г) Волинська, Львівська, Тернопільська; д) Волинська, Рівненська.

2. Назвати найбільший центр чорної металургії у Приазов'ї.

- а) Маріуполь;
- б) Мелітополь;
- в) Костянтинівна;
- г) Микитівна;
- д) Запоріжжя.

3. Назвати найбільший центр виробництва азотних добрив у Північно-Західному регіоні.

- а) Чернігів;
- б) Калуга;
- в) Стебник;
- г) Рівне;
- д) Суми.

4. Назвати один з центрів виробництва соди на Донбасі.

- а) Маріуполь;
- б) Перекоп;
- в) Великий Токмак;
- г) Горлівка;
- д) Слов'янськ.

5. Який регіонів займає перше місце в Україні за часткою промисловості у валовій продукції нашої країни.

- а) Донецький;
- б) Північно-Східний;
- в) Центральний;
- г) Карпатський;
- д) Причорноморський.

6. Назвати місто на Дніпрі, де збудована електростанція, яка завершує каскад дніпровських ГЕС на півдні.

- а) Каховка;
- б) Кременчук;
- в) Миколаїв;
- г) Херсон;
- д) Вишгород.

7. У межах якої області знаходиться Буковина?

- а) Чернівецької;
- б) Закарпатської;
- в) Івано-Франківської;
- г) Тернопільської;
- д) Львівської.

8. Основним залізрудним басейном України є:

- а) Білозерський;
- б) Криворізький;
- в) Кременчуцький;
- г) Керченський.

9. Розміщення підприємств сільськогосподарського машинобудування в Україні залежить від:

- а) металургійної бази;
- б) споживача;
- в) науково-технічного потенціалу;
- г) водних ресурсів;
- г) паливної бази.

10. Назвати місце, де проводяться роботи, спрямовані на спорудження та експлуатацію геотермічних електростанцій.

- а) Річка Тербля у Карпатах;
- б) Потухший вулкан Карадаг у Криму;
- в) Рахів;
- г) Село Янтарне у Криму;
- д) Берегове у Закарпатті.

11. Назвіть відомі вам найважливіші центри содової промисловості в Україні.

- а) Слов'янськ, Донецьк;
- б) Луганськ, Вінниця;
- в) Суми, Микитівка.

12. Назвати два відомих центри виробництва паперу в Україні.

- а) Шепетівка, Полінка;
- б) Славута, Полонне;
- в) Хуст, Новоград-Волинський.

13. Де була побудована перша залізниця в Україні?

- а) Київ – Бориспіль;
- б) Харків – Москва;
- в) У Львівській області;
- г) Київ – Харків;
- д) Одеса – Імаїл.

14. Назвіть два відомих у Столичному регіоні центри верстатобудування.

- а) Васильків, Малин;
- б) Вінниця, Ніжин;
- в) Бердичів, Житомир.

15. Назвіть відомі в Україні центри виробництва труб.

- а) Кривий Ріг, Нікополь;
- б) Дніпродзержинськ, Запоріжжя;
- в) Дніпропетровськ, Новомосковськ, Нікополь;
- г) Стаханов, Запоріжжя, Дніпродзержинськ.

16. Назвіть галузі машинобудування, характерні для Львова.

- а) Енергетичне машинобудування, виробництво тролейбусів, верстатобудування;
- б) Сільськогосподарське машинобудування, автомобілебудування, виробництво устаткування для легкої промисловості;
- в) Вагонобудування, верстатобудування.

17. Назвіть відомі вам найважливіші центри виробництва хімічних волокон в Україні.

- а) Горлівка, Рівне, Кривий Ріг;
- б) Запоріжжя, Київ, Горлівка;
- в) Житомир, Київ, Черкаси.

18. Назвіть відомі вам найважливіші центри феросплавів.

- а) Запоріжжя, Нікополь, Стаханов;
- б) Кривий Ріг, Дніпропетровськ;
- в) Маріуполь, Макіївка.

19. Назвати один з центрів кольорової металургії, у якому з 1933 року розпочався випуск цинку.

- а) Житомирська область;
- б) Придніпров'я;
- в) Закарпаття;

г) Костянтинівка;

д) Артемівськ.

20. Найважливіший регіон кольорової металургії в Україні.

а) Житомирська область;

б) Придніпров'я;

в) Закарпаття;

г) Костянтинівка;

д) Артемівськ.

21. Назвати місто, у якому виробляються вітчизняні зернозбиральні комбайни «Лан».

а) Харків;

б) Олександрія;

в) Малин;

г) Кременчук;

д) Запоріжжя.

22. Назвати місто, у якому були випущені перші пасажирські вагони для швидкісних експресів, які нині рухаються по маршрутах «Київ-Харків» та «Харків-Київ».

а) Харків;

б) Олександрія;

в) Малин;

г) Кременчук;

д) Запоріжжя.

23. Назвати один з відомих центрів азотно-тукової промисловості в Україні.

а) Харків;

б) Київ;

в) Горлівка;

г) Одеса;

д) Калуш.

24. Назвати характерну для Миргорода галузь круп'яної промисловості.

а) Переробка ячменю і вівса;

б) Переробка проса;

в) Переробка гороху;

г) Переробка гречки;

д) Вирощування та переробка екологічно чистої гречки.

25. Галузь круп'яної промисловості, характерна для Вінницької області.

а) Переробка ячменю і вівса;

б) Переробка проса;

в) Переробка гороху;

г) Переробка гречки;

д) Вирощування та переробка екологічно чистої гречки.

26. Одне з найбільших родовищ Марганцю в Україні.

а) Великий Токмак;

б) Павлоград;

в) Рубіжне;

г) Микитівка;

д) Костянтинівка.

27. У якій області Північно-Східного регіону зосереджені найбільші поклади природного газу?

а) Полтавська область;

б) Харківська область;

в) Сумська область.

28. У якій області Північно-Східного регіону зосереджені найбільші поклади кухонної солі?

а) Полтавська область;

б) Харківська область;

в) Сумська область.

29. Назвіть нещодавно розвідане на Волині родовище природного газу.

а) Солотвинське;

б) Калусько-Глинське;

в) Локачинське;

г) Ратнівське;

д) Рудківське;

е) Долинське.

30. Назвіть одне з найбільших родовищ нафти у Карпатах.

а) Солотвинське;

б) Калусько-Глинське;

в) Локачинське;

г) Ратнівське;

д) Рудківське;

е) Долинське.

31. Назвіть області, які входять до складу Столичного регіону.

а) Київська;

б) Київська, Житомирська;

в) Київська, Чернігівська;

г) Київська, Чернігівська, Житомирська;

д) Київська, Житомирська, Сумська.

32. Назвати два найбільші центри авіаційної промисловості України.

а) Харків, Дніпропетровськ;

б) Полтава, Харків;

в) Київ, Харків;

г) Київ, Запоріжжя;

д) Київ, Донецьк.

33. Назвати два найбільші центри чорної металургії Придніпровського регіону.

а) Кривий Ріг, Маріуполь; б) Маріуполь, Запоріжжя; в) Дніпропетровськ, Херсон; г) Запоріжжя, Кривий Ріг; д) Кривий Ріг, Херсон.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабанов Г. В., Кавецький І. Й., Качаєв Ю. Д. Трансформація територіальної організації господарства України. *Український географічний журнал*. 2001. № 3. С. 81–91.
2. Бандур С. І., Заяць Т. А., Фащевський М. І. Структурна трансформація економіки України: тенденції, соціальні наслідки, перспективи. К. : РВПС України НАН України, 1999. 268 с.
3. Горленко І. А., Руденко Л. Г., Малюк С. Н., Лебедь Н. П. Сбалансированное экономическое, социальное и экологическое развитие территории (Экономико-географические аспекты). К., 1991. 56 с.
4. Горленко І. О., Тарантул Л. Л. Економічні райони України: посібник. К., 1999. 205 с.
5. Данилишин Б. М., Чернюк Л. Г., Горська О. В., Фащевський М. І. Продуктивні сили економічних районів України. К. : Нічлава, 2000. 520 с.
6. Качаєв Ю. Д. Рейтинг інвестиційної привабливості міст України крізь призму приватизаційних процесів у 2000 році. *Економічні есе*. К., 2001. Вип. 2 (10). С. 68–81.
7. Krasnopol'skaja N., Potapowa A., Benediuk W., Pogrebskij T. Aspekty społeczno-ekonomiczne kształtowania się i wykorzystania potencjału edukacyjnego (na przykładzie Północno-Zachodniego Regionu Ekonomicznego Ukrainy). *Acta Geographica Silesiana*. № 11/2 (26). Uniwersytet Śląski Wydział Nauk o Ziemi Sosnowiec, 2017. S. 31–36.
8. Краснопольська Н. В., Потапова А. Г., Папаєвич Н. М. Регіональний аналіз використання трудового потенціалу на прикладі Волинської області. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. № 19. С. 111–117.
9. Мезенцева Н. І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина. Електронний підручник. Київ, 2008. 141 с.
10. Мельник П. В., Максименко І. А., Старостенко Г. Г. Соціально-економічні процеси: методологія дослідження та управління їхнім розвитком. Ірпінь : АДПС України, 2000. 451 с.
11. Нагірна В. П. Типізація сільських регіонів України із суспільно-географічних позицій. *Регіональна економіка*. 1998. № 3. С. 69–78.
12. Підгрушний Г. П. Особливості, тенденції та перспективні напрямки розвитку промисловості України та її регіонів. *Український географічний журнал*. 2000. № 2. С. 20–25.
13. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: навч. посіб. К. : Вища школа, 1996. 231 с.
14. Побурко Я. О., Матовський С. О., Павелко Р. В. Інтегральна оцінка та порівняння соціально-економічного стану регіонів. *Регіони України. Економіко-статистичні порівняння*. 2000. № 4–5. 87 с.
15. Поповкін В. А. До економічного районування України. *Український географічний журнал*. 1993. № 2. С. 55–60.

16. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. К. : Наукова думка, 1993. 218 с.
17. Поповкін В. А., Калитенко А. П., Розинка В. О. Рівні соціально-економічного розвитку регіонів України. К., 1994. 78 с.
18. Поповкін В. А., Калитенко А. П., Розинка В. О. Рівні соціально-економічного розвитку регіонів України. *Наукові доповіді Національного інституту стратегічних досліджень*. К., 1994. Вип. 24. 77 с.
19. Потапова А. Г. Економічний потенціал регіону: методичний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2012. 81 с.
20. Потапова А. Г. Економічний потенціал регіону: методичні рекомендації до виконання курсової роботи. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2016. 29 с.
21. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В. Економічний потенціал Волинської області: монографія. Луцьк : Волиньполіграф, 2016. 174 с.
22. Потапова А. Г. Оцінка економічного потенціалу Волинського регіону. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2012. № 9 (234). С. 64–69.
23. Потапова А. Г., Васильчик О. М. Вплив природно-ресурсного потенціалу на спеціалізацію сільськогосподарського виробництва у Луцькому районі. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 11. С. 114–119.
24. Потапова А. Г., Гоць О. В. Характеристика трудового потенціалу Волинської області. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2014. № 11 (288). С. 94–99.
25. Потапова А. Г., Гоць О. В. Характеристика інвестиційного потенціалу Волинської області. *Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. Вип. 6. С. 81–86.
26. Потапова А. Г. Економічний потенціал Волинської області. *Первый независимый научный вестник=First independent scientific journal. Перспективные направления развития современной науки*. 2015. № 1. Ч. 2. Київ : Громадська Організація «Фундація Економічних Ініціатив». С. 8–12.
27. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В., Шеремета І А. Наукові підходи до формування та функціонування фінансового потенціалу регіону. *Первый независимый научный вестник=First independent scientific journal*. К., 2016. № 6. С. 11–16.
28. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В., Шеремета І А. Динаміка наукового потенціалу Волинської області. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2016. № 14. С. 240–244.
29. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В., Шеремета І А. Просторовий аналіз наукового потенціалу Західного регіону України. *Сучасна наука в мережі Internet*. Київ : ТК Меганом. С. 23–30.

30. Alla Potarova, Anastasiia Lemekhova. Employment potential of the Volyn region: its content and importance in the conditions of market economy. *Часопис соціально-економічної географії*. Випуск 21 (2). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. С. 80–84.

31. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В. Формування ресурсної бази наукового потенціалу Волинської області. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. № 17. С. 259–264.

32. Потапова А. Г. Управління розвитком регіону: практикум. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. 100 с.

33. Потапова А. Г., Голуб Г. С. Менеджмент регіонального розвитку: практикум. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2016. 45 с.

34. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В. Барський Ю. М. Модернізація освітнього комплексу Волинської області. Монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 118 с.

35. Potarowa A., Pogrebekij T., Golub G., Hlushko S. The food problem of Ukraine. *Acta Geographica Silesiana*. № 15/1 (41). Sosnowiec : InstytutNauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 2021. S. 25–30.

36. Alla Potarova, Taras Pohrebskyi, Gennadii Golub, Svitlana Hlushko. The scientific potential of Volyn Region (Potencjał naukowy obwodu wołyńskiego; Научный потенциал Волынской области). *Acta Geographica Silesiana*. № 15/2 (42). Sosnowiec : InstytutNauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 2021. С. 27–32.

37. Потапова Алла, Лойчик Аліна. Сучасні особливості демографічної ситуації Рівненської області. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук* : збірник матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2020 р.) / відп. ред. Зінченко М. О., Голуб Г. С. Луцьк, 2020. С. 529–531.

38. Потапова А. Г., Буцук С. Ю., Давидюк В. В. Природно-ресурсний потенціал Любешівської об'єднаної територіальної громади. *Актуальні проблеми регіональних досліджень* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 11 грудня 2020 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. С. 26–30.

39. Потапова А., Дмитроца І. Формування стратегії сталого розвитку Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 50–53.

40. Потапова А., Герасимук В. Ресурсно-інвестиційна привабливість Любешівської об'єднаної територіальної громади. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 48–50.

41. Потапова А., Шелест Н. Вплив чинників на систему розселення населення Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня

2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 56–58.

42. Потапова А. Г., Гурний Д. О. Потенціал росту сільськогосподарського виробництва України, орієнтованого на експорт. *Вектори модернізації економіки України в контексті сталого розвитку*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Луцьк, 20–21 травня 2021 р.) / відп. ред. Л. М. Горбач. Луцьк : Волинський інститут ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2021. С. 45–49.

43. Проблемы комплексного развития территории / отв. ред. Горленко И. А. и др. К. : Наукова думка, 1994. 295 с.

44. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х част.: підручник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. 552 с.

45. Саушкин Ю. Г. Экономическая география: история, теория, методы, практика Ю. Г. Саушкін. – М., 1973.

46. Україна – 2000. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. *Економічні есе*. 2001. Вип. 2 (10). 137 с.

47. Фащевський М. І., Немченко М. П. Пріоритетний напрям дослідження географії населення в сучасний період. *Український географічний журнал*. 2001. № 3. С. 91–98.

48. Фащевський М. І., Палій Т. М., Немченко М. П. Порівняльний аналіз умов життєдіяльності областей України. *Економіка України*. 1991. № 10. С. 71–76.

49. Філіпенко А. С., Рогач О. І., Шнирков О. І. Світова економіка. К. : Либідь, 2000. 582 с.